

COLLECTION

2023 №17

C. 7

C. 21

C. 22

C. 42

СИМВОЛИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОБОРОНЦІВ

ISSN 2519-8238

9 772519 823005

17

В один із жовтневих днів 2021 р. до Харківського історичного музею (ХІМ) зайшов військовий і, звернувшись до охорони, висловив бажання поспілкуватися з кимось із персоналу закладу. Саме в цей момент, спізнюючись на роботу, повз нього пробігав автор цих рядків. Побачивши чоловіка у формі, зупинився та поцікавився метою його візиту. Так розпочалося моє знайомство з непересічною людиною, військовослужбовцем 92-ї окремої механізованої бригади (ОМБр) імені кошового отамана Івана Сірка, старшим солдатом Володимиром Вікторовичем Гордійченком, з позивним “Професор” (іл. 1). Виявилось, що візитер є художником, хоча і не має профільної освіти. Наша перша зустріч тривала близько години. Солдат виявився дивовижною особистістю – у свої 60 років він мав чотири вищі освіти. Зокрема, свого часу В.Гордійченко закінчив історичний факультет Запорізького державного педагогічного університету, Московський інститут культури та історико-філософський факультет Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Згодом Володимир Вікторович викладав філософію у Національному технічному університеті “Запорізька політехніка”. У 2015 р., перебуваючи у 53-річному віці, був мобілізований до Збройних Сил України. Службу проходив у 27-й реактивній артилерійській бригаді. Після демобілізації вирішив продовжити військову службу за контрактом. Спочатку це була 17-а танкова бригада, потім 25-а повітряно-десантна. Нарешті, останні два роки свого військового життя він пов’язав з 92-ю ОМБр на посаді навідника САУ 2С1 “Гвоздика”.

Як і більшість непересічних особистостей, В.Гордійченко має хобі. Малювати почав ще в юності, в армії продовжив займатися улюбленою справою. За роки творчої діяльності назбиралося чимало робіт. Їхньою особливістю є формат – мініатюра. Більшість виконані олівцем, хоча є також твори, зроблені гуашшю та олією. На них можна побачити військових побратимів майстра і пейзажі тих місць, де йому довелося нести службу. Перша виставка творів нашого героя відбулася у Запоріжжі, на його малій батьківщині. Згодом подібні заходи проводилися у Чугуївському художньо-меморіальному музеї імені І.Ю.Рєпіна та Харківському історичному музеї імені М.Ф.Сумцова. Саме в останньому 6 грудня 2021 р., до Дня Збройних Сил України, відкрилася виставка авторських робіт В.Гордійченка, яка тривала до кінця січня 2022 р. На

виставці було представлено 168 робіт, з них 151 малюнок та 17 декорованих прапорів. Переважно це синьо-жовті або червоно-чорні стяги, на яких можна побачити зображення відомих особистостей світової та української історії, а також їхні цитати. Серед них – Джохар Дудаєв, Костянтин Острозький, Голда Меїр, Роман Шухевич, Іван Мазепа, Володимир Вернадський, Нестор Махно, Тарас Шевченко, Степан Бандера. Винятком є декілька прапорів – два синьо-жовтих, різного розміру, з гербом м.Суми, червоно-чорний з написом “Бахмут – Соледар – Сіверськ” та синьо-жовтий із зображенням лику Божої Матері. Прапори з гербом Сум – данина пам’яті та поваги до товаришів по зброї з 27-ї реактивної артилерійської бригади, розташованої в цьому обласному центрі. Без перебільшення, згадані стяги можна вважати справжніми витворами мистецтва. Сам художник наголошує: “Я не картини пишу, я пишу історію України”. По завершенні виставки майстер в якості подяки подарував музею чотири прапори.

З дозволу пана Володимира автор цієї статті відібрав знамена для поповнення колекції музею. Основним критерієм стала їх умовна приналежність до 92-ї ОМБр. Не дивлячись на цитати відомих історичних персонажів на стягах, всі вони мають зображення емблеми згаданої військової частини. Цей вибір не є випадковим. Адже співпраця ХІМ з військовиками

Іл. 1 Автопортрет В.Гордійченка

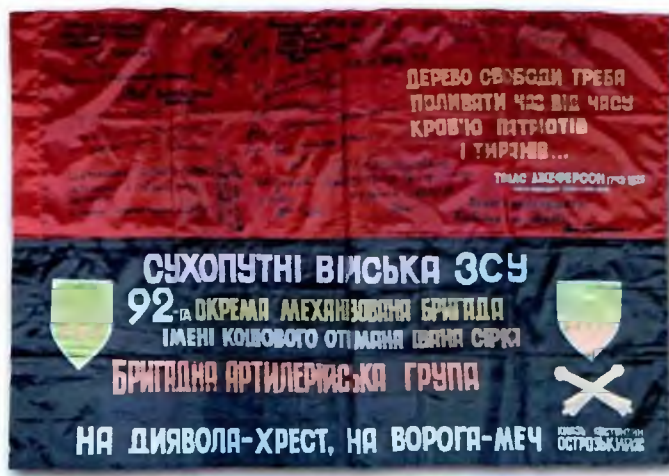

Іл. 2 Державний Прапор України з цитатою В.Вернадського, підписами і побажаннями військовиків ЗС України

92-ї ОМБр та їх рідними розпочалася ще у далекому 2015 р. Також чимало уродженців Харкова та області після початку першого етапу російсько-української війни у 2014 р. захищали Батьківщину в лавах саме цієї бригади. Тож на знак пошани до земляків, в рамках експозиції "Присягу двічі не дають", присвяченій подіям і героям цієї війни, 92-а бригада була представлена чималою кількістю експонатів. На жаль, вексилологічна складова була Ахіллесовою п'ятою експозиції. Відповідно, як тільки з'явилася нагода поповнити колекцію вексилумів цікавими предметами, музей цим скористався.

Усі прапори мають свої персональні назви, під якими їх внесено до Книги надходжень ХІМ: 1. Державний прапор України з цитатою В.Вернадського, підписами і побажаннями військовослужбовців ЗСУ; 2. Прапор червоно-чорний з цитатою князя К.Острозького, підписами і побажаннями військовослужбовців ЗСУ; 3. Державний прапор України з цитатою Т.Шевченка, підписами і побажаннями військовослужбовців ЗСУ; 4. Прапор чорний з зображенням Н.Махна.

Отже, Державний Прапор України з цитатою В.Вернадського являє собою прямокутне двобічне полотнище з напівшовкової тканини розміром 89х139 см, що складається з двох однакових за розміром фрагментів тканини – синього угорі і жовтого унизу, зшитих між собою по горизонталі (іл. 2). На одній зі сторін має зображення і написи. На верхній синій смузі по центру напис у

Іл. 3 Прапор червоно-чорний з цитатою князя К.Острозького, підписами і побажаннями військовиків ЗС України

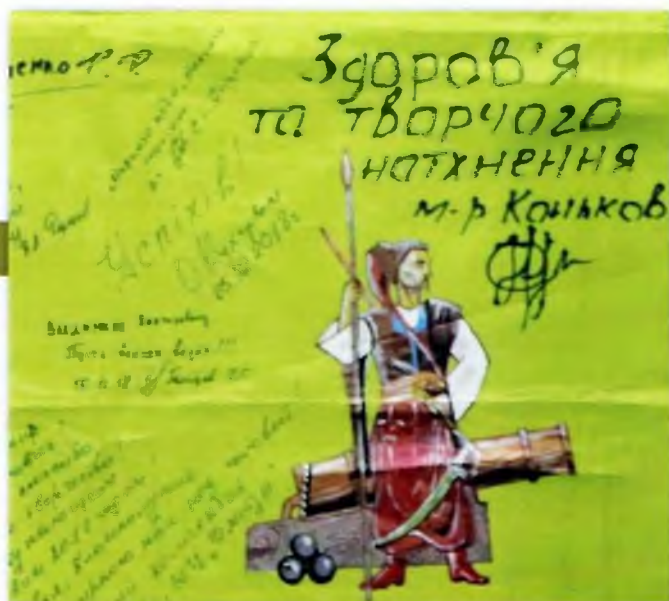
чотири рядки, виконаний сріблястою, блакитною і золотавою фарбами: "СУХОПУТНІ ВІЙСЬКА ЗСУ ОК "СХІД" / 92-га ОКРЕМА МЕХАНІЗОВАНА БРИГАДА ІМ. КОШОВОГО ОТАМАНА ІВАНА СІРКА / БРИГАДНА АРТИЛЕРІЙСЬКА ГРУПА / 1-й САМОХІДНО-АРТИЛЕРІЙСЬКИЙ ДИВІЗІОН". Ліворуч від напису зображено (по вертикалі): нарукавну емблему механізованих військ ЗС України у вигляді трикутного щита в якому на зеленому полі синій Тризуб; схрещені стволи старовинних гармат брунатного кольору; нарукавну емблему 92-ї ОМБр у вигляді трикутного щита, в якому на зеленому полі дві схрещені рушниці, а під ними зубчастий фортечний мур брунатного кольору.

На нижній жовтій смузі у центральній частині побажання й підписи військовиків, зроблені чорним та червоним фломастерами, кульковою ручкою. Праворуч від них кольорове зображення українського козака, виконане фарбами. Під ним напис білого кольору у два рядки: "ІВАН СІРКО 1605/10 – 1680". Ліворуч – напис у вісім рядків виконаний блакитною, бузковою та брунатною фарбами: "ЗДОБУДЕШ ВОЛЮ – / ЗАСЛУЖИШ НЕБО! / РАВІВ ДО РАЮ / НЕ ПУСКАЮТЬ / ІВАН СІРКО / З МОСКАЛЯМИ ДРУЖИ, / АЛЕ КАМІНЬ ЗА ПА-ЗУХОЮ / ДЕРЖИ!". У самому низу жовтої смуги, на всю довжину напис: "Я ВІРЮ У ВЕЛИЧНЕ МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ. ВОЛОДИ-МИР ВЕРНАДСЬКИЙ 1863–1945".

Червоно-чорний прапор з цитатою князя К.Острозького є двобічним прямокутним полотни-

Іл. 4 Державний Прапор України з цитатою Т.Шевченка, підписами і побажаннями військовиків ЗС України

Іл. 5 Прапор чорний з зображенням Н.Махна

щем з напівшовкової тканини розміром 88,1×139 см та складається з двох однакових за розміром фрагментів тканини – червоного вгорі та чорного унизу, зшитих між собою по горизонталі (іл. 3). На верхній червоній смузі побажання та підписи бійців ЗС України, написані чорним фломастером. Також у правій частині даної смуги розташовано напис золотавого кольору у чотири рядки: “ДЕРЕВО СВОБОДИ ТРЕБА / ПОЛИВАТИ ЧАС ВІД ЧАСУ / КРОВ’Ю ПАТРІОТІВ / І ТИРАНІВ...”. Під ним напис сріблястого кольору у два рядки: “ТОМАС ДЖЕФФЕРСОН 1743–1826 / ТРЕТІЙ ПРЕЗИДЕНТ США (1801–1809)”. У центральній частині нижньої чорної смуги напис у сім рядків, виконаний блакитною, золотавою, бузковою та світло-брунатною фарбами: “СУХОПУТНІ ВІЙСЬКА ЗСУ / 92-га ОКРЕМА МЕХАНІЗОВАНА БРИГАДА / ІМЕНІ КОШОВОГО ОТАМАНА ІВАНА СІРКА / БРИГАДНА АРТИЛЕРІЙСЬКА ГРУПА / НА ДИЯВОЛА – ХРЕСТ, НА ВОРОГА – МЕЧ / КНЯЗЬ КОСТЯНТИН / ОСТРОЗЬКИЙ 1460–530”. Ліворуч від напису зображено загальновійськову нарукавну емблему ЗС України у вигляді трикутного щита, в якому на зеленому полі золотавий Тризуб. Праворуч від напису зображення нарукавної емблеми 92-ї ОМБр – трикутний щит зі зеленим полем, в його нижній частині зубчаста фортешна стіна брунатного кольору і над нею схрещені золотаві рушніці. Під цією емблемою зображення двох схрещених старовинних гарматних стволів брунатного кольору.

Прапор з цитатою Т.Шевченка є двобічним прямокутним полотнищем з напівшовкової тканини розміром 101×149 см і складається з двох однакових за розміром фрагментів тканини – синього вгорі та жовтого унизу, зшитих між собою по горизонталі (іл. 4). На одному з боків має написи і зображення. На верхній синій смузі напис у п’ять рядків, виконаний білою, чорною, брунатною і золотавою фарбами: “СУХОПУТНІ ВІЙСЬКА ЗСУ / 92-га ОКРЕМА МЕХАНІЗОВАНА БРИГАДА / БРИГАДНА АРТИЛЕРІЙСЬКА ГРУПА / ВІЙСЬКОВИЙ СТАН / ВСІ ІМПЕРІЇ ГИНУЛИ І БУДУТЬ ГИНУТИ В УКРАЇНІ!”. У центральній частині нижньої жовтої смуги підписи і побажання військовиків, виконані чорним фломастером. Праворуч від них кольорове зображення українського козака зі списом у руці, який стоїть на тлі старовинної гармати. У лівій частині напис, зроблений червоною і брунатною фарбами у дванадцять рядків: “ТІЛЬКИ ВОРОГ, ЩО СМІЄТЬСЯ... / СМІЙСЯ, ЛЮТИЙ ВРАЖЕ! / ТА НЕ ДУЖЕ, БО ВСЕ ГИНЕ, – / СЛАВА НЕ ПОЛЯЖЕ. / НЕ ПОЛЯЖЕ, А РОЗКАЖЕ, / ЩО ДІЯЛОСЬ В СВІТІ, / ЧИЯ ПРАВДА, ЧИЯ КРИВДА / І ЧІЙ МИ ДІТИ. / НАША ДУМА, НАША ПІСНЯ / НЕ ВМРЕ, НЕ ЗАГИНЕ... / ОТ ДЕ, ЛЮДИ, НАША СЛАВА, / СЛАВА УКРАЇНІ!”. Ліворуч від даної цитати вертикальний напис: “ТАРАС ШЕВЧЕНКО”. У самому низу жовтої смуги прапора напис латиною: “PRAEEECTOS – QUI PRIMUS”.

Нарешті, останній, але найоригінальніший прапор – із зображенням Н.Махна. Він являє собою прямокутний двобічний вексилум чорного кольору з напівшовкової тканини розміром 62×89 см і має написи та зображення з обох сторін (іл. 5).

Сторона А. У центрі полотнища кольорове зображення черепа у папасі та перехрещених кісток на тлі старовинних гарматних стволів. Над ними напис у три рядки, виконаний фарбою золотавого, бузкового, зеленого і брунатного кольорів: “92-га ОКРЕМА МЕХАНІЗОВАНА БРИГАДА / 1-й САМОХІДНО-АРТИЛЕРІЙСЬКИЙ ДИВІЗІОН / ДРУГА БАТАРЕЯ ДРУГИЙ ВЗВОД”. У верхньому правому куті загальновійськова нарукавна емблема ЗС України у вигляді трикутного щита зі зеленим полем і золотавим Тризубом. У верхньому лівому куті нарукавна емблема 92-ї ОМБр у вигляді трикутного щита зі зеленим полем, двома схрещеними рушніцями і фортешною зубчастою стіною брунатного кольору під ними. По правому краю полотнища по вертикалі розташовано білий напис латиною: “KREMLIN DALENDA EST”. По лівому краю полотнища по вертикалі напис сріблястого і блакитного кольорів у два рядки: “УБИЙ КАЦАПА – / ВРЯТУЙ ПЛАНЕТУ!!!”. Поруч з вищезгаданими зображеннями і написами знаходяться відгуки і побажання військовиків, виконані білим маркером.

Сторона Б. У центрі полотнища кольорове зображення Н.Махна у папасі на тлі схрещених гвинтівки і шаблі та двох старовинних гарматних стволів. На головному уборі Н.Махна напис у чотири рядки: “ООС. 20 15|X| 20 / 20 1|VI 21 / ЛОСКУТІВКА / РОЗДОЛІВКА”. Над зображенням Н.Махна напис “ВОЛЯ АБО СМЕРТЬ!”, під зображенням – напис латинськими літерами “NESTOR MAKHNO”, а також сатирична формула і напис у два рядки: “ФОРМУЛА / ШТАЙНМАЄРА”. Праворуч від зображення Н.Махна напис у чотири рядки: “ПЛАКАЛА КОРОВА, ВЫМЕНЕМ КАЧАЯ, / ЯЗЫКОМ ШЕРШАВЫМ, СЛЕЗЫ УТИРАЯ. / МАЛЬЧИКА РАСПЯЛИ, СНЕГИРЕЙ УБИЛИ, / ПОВЕЗЛО ЛИШЬ БАБКЕ – УДОВЛЕТВОРИЛИ”. Ліворуч від зображення Н.Махна напис латиною у два рядки: “CETERUM CENSEO CREMLIN – / NEM ESSE DELANDAM!”. Усі зображення і написи виконано кольоровими фарбами. Поруч побажання та підписи військовиків, зроблені білим маркером.

Ми розглянули нові надходження прапорів до колекції ХІМ у 2022 р. і можемо зазначити, що вони є оригінальними предметами, створеними військовослужбовцем ЗС України, та відображають одну зі сторінок сучасної історії України, а саме – події, пов’язані з російсько-українською війною, яка розпочалася у 2014 р. Маємо надію, що з часом вони займуть належне місце у експозиції, присвяченій важким подіям сьогодення.